

„Слике из снова“ је дело песнички инспирисано и преточено од почетка до краја. То је чиста, кристалисана лирика и најлепши пример Цанкареве ритмичне, пуне поезије прозе, тако исто његове складне и веште композиције. Најлепша подоба је несумњиво „Затворена одајица“ (Заклењена камрица“).

—

У овом прегледу Цанкаревог књижевног рада поменуте су само његове најбоље ствари и његове најбитније особине. То не значи да друга Цанкарева дела нису вредна помена: он је написао много красних цртица и слика; писао је и врло интересантне есеје и социјалне драме. Али, набрајање свега тога далеко би одвело, јер Цанкар је писац необичне плодности. Сам за себе је говорио: „Ја сам радник, копач. Неко копа пола дана и умори се. Цанкар ради по цео дан, рука му је чврста, мотика оштра. Радим с планом и пажљиво, а за мене није празна фраза: говори из себе, преживљује своје дело... Нема човека који би тако лагано и с трудом радио... реч по реч, реченицу по реченицу, као зрна на бројаницама“. (О своме начину рада Цанкар је још говорио да некад читаве месеце тражи извесне изразе, слике и ситуације. Своја дела би до последње речи саставио прво у глави, па кад би ствар тако дозрела, излио би је на хартију). Радити тако целог живота, умрети у четрдесет другој години, а иза себе оставити око четрдесет дела — то је ретка појава у историји књижевности.

Кад се прочитају сва Цанкарева дела, општи је утисак да је он доиста износио само себе и своја расположења, да је кроз субјективан писац. То није приповедач који слика реалност онакву каква је она у истини; то је уметник чије су чежње и визије у толико чистије и светлије, у колико му се стварност чини прљавија и мрачнија. Због тога његове ствари имају по некад сувише жучи и јеткости („Крпанова Кобила“); по некад су пресићене поетичношћу, препуњене лиризмом и замагљене сновима („Милан и Милена“, „Лепа Вида“); а прелази из јаве у сан, и обратно, из сна у јаву каткад су неочекивани и неодређени („Ново живљење“).

Али и поред тих мана, које су само његове претеране врлине, Цанкар је у историји словеначке књижевности забележен